

Дубина М. В.

завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
доктор економічних наук, професор

Заєць О.В.,

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Активний розвиток підприємств електронної комерції в усьому світі зумовлює пошук їхніми власниками нових способів розширення діяльності. У сучасних умовах це здебільшого вже здійснюється за допомогою використання сучасних цифрових технологій. Такі підприємства намагаються постійно змінюватися та застосовувати сучасні інновації у сферах продажу, обслуговування клієнтів. Проте цифровізація також сприяє і виникненню нових загроз для діяльності підприємств електронної комерції, і це також вимагає відповідних дій з боку власників та топменеджменту цих підприємств. Особливо складною у цифровому світі стає ситуація із забезпеченням інформаційної безпеки для всіх суб'єктів господарювання. Отже, окреслене актуалізує питання теоретичного обґрунтування ролі кібербезпеки в розвитку підприємств електронної комерції.

Підприємства електронної комерції у свій час стали не лише тими економічними суб'єктами, які активно використовували інформаційні технології, але в багатьох випадках ставали центрами створення нових інформаційно-комунікаційних технологій. Такі технології вже в подальшому активно використовували та адаптували під свою діяльність інші економічні суб'єкти. Така ситуація цілком зрозуміла, враховуючи, що ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності підприємства електронної комерції визначає і загалом ефективність їхньої роботи. Саме тому ці економічні суб'єкти значну увагу й у минулому, і сьогодні приділяють створенню і адаптації сучасних цифрових технологій до своєї діяльності, власних бізнес-процесів, які ними впроваджуються для підтримки економічної діяльності, забезпечення стабільного функціонування та розвитку бізнесу. І роль таких суб'єктів господарювання у стимулюванні та підтримці процесів цифровізації економічних систем буде лише поглиблюватися, що зумовлено активним розвитком усієї галузі електронної комерції у світі та постійно зростаючим попитом на послуги підприємств, які здійснюють свою діяльність у цій галузі.

Розглянемо детальніше особливості ведення бізнесу підприємствами електронної комерції, які загалом і визначають специфічні риси побудови стабільно функціонуючої системи їх кіберзахисту. До таких особливостей, на наше переконання, належать такі:

- необхідність незначних інвестицій для початку здійснення діяльності у сфері електронної комерції (для малих підприємств);
- необхідність залучення висококваліфікованих фахівців, робота яких є високооплачуваною для підтримки роботи онлайн-магазинів, обслуговування клієнтів;
- враховуючи, що значна кількість підприємств електронної комерції є невеликими магазинами, то гнучкість їхньої роботи та можливості адаптації до змінного зовнішнього середовища є на порядок вищими, рішення ухвалюються оперативніше відповідно до ситуації, яка складається на окремих ринках товарів;
- висока конкуренція на ринках товарів та продукції, значна кількість електронних магазинів, підприємств, які суміщають продаж товарів в офлайн і в онлайн режимах;
- доступ до світового ринку товарів, продукції, послуг та сировини, які підприємства електронної комерції мають змогу замовляти для підприємницької діяльності у всьому світі;

– необхідність використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у всіх напрямках ведення бізнесу, включаючи маркетинг, логістичну діяльність, консультаційну діяльність, управління персоналом [1, с. 62; 3].

Також однією з важливих особливостей забезпечення надійності інформаційної системи підприємств електронної комерції є об'єктивна їх потреба у взаємодії з іншими економічними суб'єктами для здійснення своєї діяльності. Особливо серед таких суб'єктів варто виокремити фінансові компанії, їх співпрацю з підприємствами електронної комерції, реалізацію спільних програм кредитування, кооперація для забезпечення можливостей клієнтів купувати зараз, навіть якщо тимчасово власних коштів не вистачає.

У сучасних умовах становлення цифрової економіки для підвищення ефективності функціонування власної системи кібербезпеки підприємства електронної комерції можуть здійснити наступне: поглиблення співпраці з органами державної влади, відповідними державними інститутами, які займаються боротьбою з кіберзлочинністю; залучення до роботи колишніх працівників цих органів; поступово формувати команду кваліфікованих працівників у сфері кіберзахисту, що вимагає здійснення додаткових витрат; активне використання сучасних технологій для автоматичного виявлення та попередження нових кібератак (використання технології штучного інтелекту, інші методи автоматизації роботи з інформаційними даними); обов'язкове збереження копії всієї інформаційної системи, її компонентів за допомогою використання хмарних технологій; уважний перегляд системи доступу працівників до різних типів управлінської та аналітичної інформації; поступове впровадження системи кіберзахисту в діяльність підприємства електронної комерції, яка полягала у глибокому проникненні інструментів захисту інформації, її доступу, особливостей використання на всіх етапах та в усіх підрозділах функціонування такого підприємства; розробка та поступове впровадження стратегії кібезахисту підприємства електронної комерції в довгостроковій перспективі, акцент на постійності здійснення захисту, впровадженні довгострокових заходів для його забезпечення, а не досягнення виключно тактичних цілей. [2; 4].

Поступове виконання запропонованих напрямків дозволить підвищити рівень кіберзахисту таких підприємств, але не гарантує цілковиту інформаційну безпеку для них, оскільки інформаційний простір, у якому всі суб'єкти господарювання сьогодні розвиваються, постійно змінюється, також постійно удосконалюються технології та методи здійснення кібершахрайства та проникнення в діяльність економічних суб'єктів включаючи підприємства електронної комерції.

Перелік посилань:

1. Алфімова А. В. Стратегічний розвиток системи електронної комерції в Україні [Електронний ресурс] : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая; Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2021. – 212 с. – Режим доступу: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/dis_Alfimova.pdf.

2. Василенко М. Д. Електронна комерція у проявах юриспруденції (законодавства) та кібербезпеки (несанкціонованих вторгнень): міждисциплінарне дослідження [Електронний ресурс] / М. Д. Василенко, Н. С. Кирєєва // Наукові праці НУ ОЮА. – 2020. – № 26. – С. 25-33. – Режим доступу: <http://naukovipraci.nuoua.od.ua/arhiv/tom26/6.pdf>.

3. Романюк П. Основні проблеми електронної комерції в умовах цифрової трансформації бізнесу [Електронний ресурс] / П. Романюк // Цифрова економіка та економічна безпека. – 2023. – № 4(04). – С. 32-37. – Режим доступу: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/125>.

4. CYBER DIGEST. Огляд подій в сфері кібербезпеки, липень 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.rnbo.gov.ua/files/%D0%9D%D0%9A%D0%A6%D0%9A/2023/Cyber%20digest_July_2023_UA.pdf.